

LIU CCH'-SIN

ik4R SMŘ NESMRTELNOSTI

LIOU CCH'-SIN

SMRŤ NESMRTEL'NOSTI

Preložila Jana Seichertová

IKAR

Liou Cch'Sin
THE DEATH'S END

Title: 死神永生

Author: 刘慈欣

Copyright © 2010 by 刘慈欣(Liu Cixin)

Slovak translation rights authorized by China Educational
Publications Import & Export Corporation Ltd.

All Rights Reserved

Translation © 2026 by Jana Seichertová

Design by Matt Bray © Head of Zeus

Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-575-0934-9

POSTAVY Z PRVEJ A DRUHEJ KNIHY

(v čínskych menách sa najprv píše priezvisko
až potom krstné meno)

Jie Wen-ťie	fyzička, ktorej rodinu počas kultúrnej revolúcie prenasledovali; svojvoľne nadviazala kontakt s Trisolarčanmi a tým vyvolala trisolariskú krízu
Jang Tung	fyzička; dcéra Jie Wen-ťie
Ting I	teoretický fyzik; priateľ Jang Tung a prvý človek, ktorý sa dotkol trisolariskej kvapky
Čang Pej-chaj	dôstojník Ázijskej flotily, ktorý v Bitke súdneho dňa uniesol loď <i>Prirodzený výber</i> a tým uchoval iskierku nádeje pre ľudstvo v jeho najtemnejšej hodine; možno jeden z prvých dôstojníkov, ktorí pochopili podstatu temných bitiek
Sayová	generálna tajomníčka OSN na začiatku trisolariskej krízy
Manuel Rey Diaz	stratég, ktorý prišiel s plánom použiť vodíkové hviezdne bomby ako obranu pred Trisolarčanmi
Luo Ťi	stratég, ktorý objavil teóriu temného lesa a použil ju na nastolenie mieru medzi Zemou a Trisolarisom

PREHLAD ÉR

Predkrízová éra: do začiatku 21. storočia

Krízová éra: začiatok 21. storočia - 2208

Odstrašovacia éra: 2208 - 2270

Konfliktná éra: 2270 - 2272

Vysielacia éra: 2272 - 2332

Bunkrová éra: 2333 - 2400

Galaktická éra: 2273 - neznámy dátum

Éra čiernej domény v sústave DX3906: 2687 -18906416

Časová os Vesmíru 647: 18906416 a ďalej

Úryvok z úvodu *Minulosti mimo času*

Asi by som to mala nazvať „dejinami“, no keďže sa môžem spoľahnúť iba na svoju pamäť, chýba tomu presnosť, ktorú dejiny zvyčajne vyžadujú.

A nedá sa hovoriť ani o minulosti, lebo nič z toho, čo opisujem na týchto stranách, sa neudialo v predchádzajúcich rokoch, nedeje sa teraz a určite sa neodohrá ani v budúcnosti.

Nechcem tu zaznamenať všetky podrobnosti, iba načrtnúť osnovu – pre dejiny alebo pre pamäti. Podrobností sa aj tak zachovalo viac než dosť. Zapečatené vo fľašiach, hojdajúcich sa na hladine mora, s trochou šťastia možno doplávajú do nového vesmíru a pretrvávajú v ňom.

A tak napíšem len osnovu v nádeji, že uľahčí prácu tým, ktorí sa rozhodnú poskladať z dielikov celkový obraz. Pravdaže, táto úloha neprípadne nám – ja môžem iba dúfať, že raz sa na ňu niekto podujme.

Lutujem, že tá chvíľa neprišla v minulosti, neexistuje v súčasnosti a možno nepríde ani v budúcnosti.

Posúvam slnko na západ, a ako sa uhol svetla mení, kvapky rosy na sadeniciach na poli sa ligocú ako nespočetné oči, ktoré sa zrazu otvorili. Stlmím jas, aby súmrak prišiel skôr, a potom sa zadívam na svoju siluetu na obzore, pred zapadajúcim slnkom.

Zamávam na ňu a ona mi zamáva späť. Keď sa tak pozerám na svoj vlastný tieň, zase sa cítim mladá.

Dnes je krásny večer, ako stvorený na spomínanie.

PRVÁ ČASŤ

Máj 1453: Smrť čarodejnice

Konštantín XI. sa vzpriamil a snažil sa roztriediť si myšlienky. Od-sunul kopu plánov na obranu mesta, pritiahol si fialové rúcho k telu a čakal.

Zmysel pre čas ho ani tentoraz nesklamal – zem sa zatriasla presne vo chvíli, keď to čakal, pričom prudké otrasy akoby vychádzali z jej stredu. Strieborný svietnik hlasno zarinčal a chumáč prachu, ktorý na strope Veľkého paláca rástol možno aj tisíc rokov, sa zniesol rovno na plamene sviec, kde vybuchol ako maličký ohňostroj.

Každé tri hodiny – toľko Osmanom trvalo, kým znovu nabili jedno z tých strašných diel navrhnutých inžinierom Orbanom – zasiahla hrad-by Konštantínopola kamenná guľa vážiaca šesťsto kilogramov. Boli to najsilnejšie hradby na svete: vybudoval ich Theodosius II. v piatom sto-ročí a odvtedy ich ustavične posilňovali a rozširovali. Najmä vďaka nim byzantský dvor odolal útokom toľkých silných nepriateľov.

Teraz však obrovské kamenné gule zanechávali v hradbách otvory, akoby sa do nich zahryzal neviditeľný netvor. Cisár si vedel ten výjav živo predstaviť. Zatiaľ čo vo vzduchu sa ešte vždy vznášajú trosky po vý-buchu, nespočetní vojaci a občania sa náhlia k novému otvoru v hrad-bách ako roj statočných mravcov a upchávajú ho všetkým, čo im príde pod ruku: kusmi materiálu vytrhnutými z budov v meste, plátennými vrecami naplnenými hlinou, drahými arabskými kobercami... Cisár v duchu dokonca videl aj oblak prachu, zaliaty svetlom zapadajúceho slnka, ako pomaly zahaľuje Konštantínopol ako zlatý rubáš.

Za tých päť týždňov, čo Osmani obliehali mesto, sa tieto výbuchy ozývali sedem ráz za deň, pravidelne ako údery nejakých obrovských

hodín. Tak znel čas a rytmus iného sveta, čas pohanov. V porovnaní s nimi zvonenie medených hodín s dvojhlavou orlicou v kúte, ktoré odmeriavali čas kresťanstva, pôsobilo ticho a žalostne.

Otrasy opäť prestali. Cisár Konštantín sa s vynaložením veľkého úsilia znovu sústredil na dianie pred sebou a naznačil strážcom, že je pripravený prijať ďalšieho človeka čakajúceho za dverami.

Do sály vstúpil Frantzes, cisárov najbližší dôverník, so štíhlou, krehkou ženou za päťami.

„Toto je Helena.“ Frantzes ustúpil nabok a žena váhavo predstúpila.

Cisár si ju premeral. Urodzené ženy žijúce v Konštantínopole dávali prednosť bohato zdobeným šatám, zatiaľ čo neurodzené nosili obyčajné, neforemné biele rúcha, ktoré im siahali až po členky. Táto Helena sa však zjavne rozhodla spojiť jedno s druhým. Namiesto tuniky vyšívaanej zlatou niťou mala na sebe jednoduché biele šaty, na ktoré si obliekla luxusný plášť – nie však fialovo-červený, vyhradený byzantskej šľachte, ale žltý. Žena mala očarujúcu, zmyselnú tvár. Pripomínala kvet, ktorý radšej zhnie v krásnej váze, než zvädne v osamelom záhone.

Prostitútka, ktorej sa v práci očividne dobre darí.

Klopila zrak a viditeľne sa chvela, no cisár si na jej tvári všimol väčšiu odhodlanosť, s ktorým sa u ľudí z jej spoločenskej triedy stretával len veľmi zriedka.

„Tak ty vieš čarovať?“ spýtal sa jej.

Cisár chcel mať túto audienciu čo najrýchlejšie za sebou. Frantzes bol zvyčajne opatrný a dôkladný. Z ôsmich tisícok mužov, ktorí práve bránili Konštantínopol, tvorili príslušníci stálej armády iba malú časť, ktorú dopĺňalo približne dvetisíc janovských žoldnierov – zvyšok Frantzes postupne verboval z civilného obyvateľstva. Cisára jeho najnovší nápad veľmi nezaujal, ale Frantzes bol schopný minister, a tak jeho prosbe napokon vyhovel.

„Áno, dokážem zabiť sultána.“ Helenin tichý hlas sa zachvel ako hodvábne vlákno vo vánku.

Pred piatimi dňami Helena zastala pred bránou paláca a požiadala o audienciu u cisára. Keď sa ju strážcovia snažili odstrániť nabok, vybrala balíček, na ktorý ohromene civeli. Neboli si istí, čo im ukazuje, no tušili, že niečo také by mať nemala. K cisárovi ju napokon nevzali, namiesto toho ju zatkli a vypočúvali, ako k tomu predmetu prišla. A keď si jej tvrdenie overili, odviedli ju k Frantzesovi.

Minister teraz uchopil balíček, rozbalil plátno a jeho obsah položil na cisárov pracovný stôl.

Cisár sa zatváril rovnako ohromene ako jeho strážcovia pred piatimi dňami. Na rozdiel od nich však hneď spoznal, na čo sa pozerá.

Pred vyše deviatimi storočiami, počas vlády Justiniána Veľkého, dali majstri remeselníci odliať dva kalichy z čistého zlata a ozdobili ich drahokamami. Ich krása doslova vyrážala dych. Oba kalichy vyzerali rovnako, líšili sa iba usporiadaním a tvarom vzácných kameňov. Jeden sa stal predmetom dedenia medzi byzantskými cisármi a druhý ukryli, spolu s inými pokladmi, do tajnej komory v základoch Chrámu Božej múdrosti v roku 537, keď veľký kostol prestavali na dnešnú úchvatnú katedrálu.

Kalich, ktorý cisár veľmi dobre poznal, za dlhé storočia stratil lesk, no tento žiaril tak jasne, akoby ho odliali iba včera.

Heleninmu tvrdeniu spočiatku nikto neveril. Všetci si mysleli, že kalich pravdepodobne ukradla niektorému bohatému zákazníkovi. Aj keď mnohí pri dvore o tajnej komore vedeli, jej presnú polohu nikto nepoznal. Okrem toho mala byť ukrytá medzi obrovskými kameňmi hlboko v základoch chrámu a neviedli do nej nijaké dvere ani tunely. Bez rozsiahlych stavebných prác by nemalo byť možné do tejto tajnej komory preniknúť.

Pred štyrmi dňami však cisár prikázal, aby všetky vzácne artefakty mesta zhromaždili – pre prípad, že Konštantínopol padne. V skutočnosti išlo skôr o prejav bezradnosti, lebo cisár dobre vedel, že Turci všetky cesty z mesta, pozemné aj námorné, odrezali a on by aj tak nemal s pokladmi kam ujsť.

Tridsať robotníkov pracovalo bez prestávky tri dni, kým sa prekopali do tajnej komory, ktorej steny tvorili kamene rovnako masívne ako tie, z ktorých kedysi v Egypte postavili Cheopsovu pyramídu. Uprostred komory stál obrovský kamenný sarkofág, zaistený dvanástimi hrubými železnými obručami. Piatim robotníkom trvalo takmer celý ďalší deň, kým ich pod dohľadom mnohých strážcov odstránili a zdvihli vrchnák sarkofágu.

Všetkých prítomných však neohromil pohľad na posvätné predmety, ktoré sa v ňom skrývali takmer tisíc rokov, ale stravec hrozna položený na nich, ktorý vyzeral, akoby ho práve odtrhli z viniča.

Helena tvrdila, že ten strapec nechala v sarkofágu pred piatimi dňami, a na dôkaz svojich slov správne uviedla, že polovica bobúľ je zjedená a na strapci ich zostalo už len sedem.

Robotníci porovnali poklady, ktoré našli, so zoznamom vecí prilepeným na vnútornej strane vrchnáka a potvrdili, že okrem kalicha v sarkofágu nič nechýba. Keby sa Helena sama neprihlásila a kalich nevrátila, všetkých, ktorí boli pri jeho otvorení, by odsúdili na smrť, hoci svorne prisahali, že tajná komora aj sarkofág vyzerali nedotknuté.

„Ako si ho získala?“ zaujímal sa cisár.

Helena sa roztriasla ešte viac. Odvahu si kúzlami zjavne dodať nevedela. Uprela na cisára vystrašený pohľad a vyhrkla: „Tie miesta... vidím, akoby boli...“ Zúfalo hľadala správny výraz a napokon dodala: „... otvorené.“

„Môžeš mi to predviesť? Vyber niečo z tejto zatvorenej nádoby.“

Helena však pokrútila hlavou a prosebne pozrela na Frantzesu.

„Vraví, že čarovať dokáže len na jednom konkrétnom mieste,“ odpovedal namiesto nej cisárov minister. „Ale nemôže prezradiť, kde sa nachádza, a nikto ju tam nesmie nasledovať, inak kúzlo údajne navždy stratí svoju moc.“

Helena dôrazne prikývla.

„V Európe by ťa už dávno upálili,“ podotkol cisár.

Helena klesla na zem a objala si plecia. Malou postavou pripomínala dieťa.

„Naozaj dokážeš zabiť človeka?“ naliehal cisár.

Helena sa však iba triasla. Až keď ju Frantzes niekoľko ráz povzbudil, napokon prikývla.

„Tak dobre,“ povedal cisár Frantzesovi. „Vyskúšaj ju.“

*

Frantzes zostupoval s Helenou po dlhom schodisku čoraz hlbšie. Fakle na stenách vrhali na schody kruhy mdlého svetla. Pod každou fakľou stáli dvaja ozbrojení vojaci, od ktorých lesklého brnenia sa svetlo odrážalo a kreslilo na steny mihotavé obrazy.

Napokon sa dvojica ocitla v tmavej pivnici. Helena si pritiahla plášť tesnejšie k telu. V lete tu pre potreby paláca skladovali ľad.

Teraz sa však v pivnici nijaký nenachádzal – pod falkou v kúte sa krčil iba zajatec, podľa uniformy anatólsky dôstojník. Cez železné mreže prepaľoval Frantzesu a Helenu divým, vlčím pohľadom.

„Vidíš ho?“ spýtal sa Frantzes.

Helena prikývla.

Frantzes jej podal vrece z ovčej kože. „Teraz môžeš odísť, ale pred úsvitom sa vráť s jeho hlavou.“

Helena vybrala z vreca šabľu, ktorá sa vo svetle fakiel trblietala ako polmesiac, a podala ju Frantzesovi. „Toto nepotrebujem.“

Potom zamierila hore schodmi, pričom kráčala úplne nehučne. Keď prechádzala cez kruhy svetla, minister by prisahal, že mení tvar – zo ženy na mačku a zase späť, až kým mu nezmizla z očí.

Frantzes sa obrátil k jednému dôstojníkovi. „Posilni bezpečnostné opatrenia,“ prikázal mu a potom ukázal na zajatca. „Ani na chvíľu z neho nesmiete spustiť oči.“

Keď dôstojník odišiel, Frantzes mávol rukou a z tmy sa vynoril muž v čiernom mníšskom rúchu.

„Nepribližuj sa k nej priveľmi,“ povedal mu Frantzes. „Ak ju stratíš, nič strašné sa nestane, ale za žiadnych okolností ňu nesmie odhaliť.“

Mních prikývol a vyšiel po schodoch rovnako nehučne ako Helena.

✱

V tú noc Konštantín XI. nespál o nič lepšie než v ktorúkoľvek inú noc od začiatku obliehania Konštantínopola. Keď zaspával, zakaždým ho zobudilo dunenie ťažkých diel. Krátko pred úsvitom zamieril do svojej pracovne, kde už naňho čakal Frantzes.

Na čarodejnicu medzitým zabudol. Na rozdiel od svojho otca Manuela II. a staršieho brata Jána VIII. bol Konštantín praktický muž a vedel, že kto verí v zázraky, ten väčšinou skončí zle.

Frantzes kývol strážcom pri dverách a do pracovne nehučne vošla Helena. Tvárila sa rovnako vyľakane ako pri prvom stretnutí s cisárom, a keď pred seba mlčky zdvihla vrece z ovčej kože, ruka sa jej triasla.

Len čo naň Konštantín pozrel, pochopil, že so ženou iba strácal čas. Vreco bolo spľasnuté a cez látku nepresakovala krv. Hlavu zajatca zjavne neobsahovalo.

Frantzes sa však netváril sklamane, skôr roztržito a zmätene, akoby chodil v spánku.

„Nepriniesla, čo sme chceli, však?“ prehodil cisár ľahostajne.

Frantzes vzal Helene vrece, položil ho na cisárov pracovný stôl a otvoril ho. Vzápätí sa zadíval na cisára, akoby hľadel na ducha, a vyhrkol: „To by som netvrdil.“

Cisár nazrel do vreca. Na jeho dne ležalo niečo sivé a mäkké, pripomínajúce starý baraní loj. Frantzes priblížil k vrecu svietnik.

„Mozog toho Anatóľčana,“ vysvetlil.

„Ona mu otvorila lebku?“ Konštantín pozrel na Helenu. Vo svojom plášti sa triasla ako vystrašená myš.

„Nie, mŕtvolu zajatca vyzerá nedotknutá. Strážilo ho dvadsať mužov, päť strážcov na zmenu, ktorí ho celý čas sledovali z rôznych uhlov. Aj strážcovia pred pivnicou boli mimoriadne ostražití; neprekĺzol by okolo nich ani komár.“ Frantzes sa odmlčal, akoby mu vlastné spomienky vzali reč.

Cisár mu hlavou naznačil, aby pokračoval.

„Dve hodiny po jej odchode zajatec zrazu dostal silné kŕče a o chvíľu padol mŕtvy na zem. V tom čase ho pozoroval skúsený grécky lekár spolu s niekoľkými vojnovými veteránmi – nikto z nich podobnú smrť údajne ešte nevidel. O hodinu sa Helena vrátila a ukázala im vrece. Grécky lekár potom otvoril mŕtvole lebku. Bola prázdna.“

Konštantín si prezeral mozog vo vreci – vyzeral úplný a nepoškodený. Krehký orgán museli vybrať veľmi zručne. Konštantín sa zadíval na Helenine prsty, pevne stískajúce chlopne plášťa. Predstavil si, ako sa tie štíhle prsty ponárajú do trávy, trhajú hubu alebo svieži kvet z konca konára...

Cisár zdvihol zrak a pozrel na stenu, akoby sledoval niečo stúpajúce nad obzor. Vzápätí sa palác zatriasol od dopadu ďalšej obrovskej delovej gule, no cisár prvý raz otrasy vôbec necítil.

Ak naozaj existujú zázraky, nebesá nám ich zoslali v pravú chvíľu.

Konštantínopol bol v zúfalej situácii, no ešte nestratil všetku nádej. Po piatich týždňoch krvavých bojov utrpel ťažké straty aj nepriateľ. Na niektorých miestach siahali kopy tureckých tiel až po horný okraj mestských hradieb a útočníci boli rovnako vyčerpaní ako obrancovia. Pred niekoľkými dňami flotila statočných Janovčanov prelomila blokádu Bosporu a s cennými zásobami na palube vplávala do Zlatého rohu. Všetci hneď uverili, že to je predvoj väčšej kresťanskej armády.

V osmanských táboroch vládla biedna morálka. Velitelia väčšinou potajomky túžili po prímerí, ktoré im ponúkal byzantský dvor. Osmani sa zatiaľ nestiahli len vďaka jedinému mužovi.

Hovoril plynule po latinsky, vyznal sa v umení aj vo vedách a bol majstrom vojenskej taktiky. Bez váhania utopil vlastného brata vo vani, aby mu nestál v ceste na trón, a pred očami svojich vojakov osobne sťal krásnu otrokyňu, aby názorne dokázal, že sa nedá zviešť ženskými pôvabmi... Sultán Mehmed II. bol hriadeľom, ktorý poháňal kolesá osmanského vojnového stroja. Keby sa ten zlomil, celý stroj by sa rozpadol na kusy.

Možno nám nebesá naozaj zoslali zázrak.

„Prečo to chceš urobiť?“ spýtal sa cisár, pričom nespustil pohľad zo steny.

„Aby si ma navždy zapamätali.“ Helena túto otázku zrejme čakala.

Konštantín prikývol. Peniaze ani šperky tú ženu zjavne nelákali. Neexistovala pivnica ani zámka, ktorá by jej odolala. Ako prostitútka túžila po úcte.

„Si potomok križiakov?“

„Áno.“ Odmlčala sa a potom opatrne dodala: „Ale nie štvrtej výpravy.“

Cisár položil Helene ruku na hlavu a ona si kľakla.

„Choď, dieťa. Ak zabiješ Mehmeda II., zachrániš Konštantínopol a ľudia ňa budú navždy uctievať ako svätú. Blahorečenú Helenu, ktorá zachránila sväté mesto.“

*

Za súmraku Frantzes odviezol Helenu na hradby neďaleko Brány svätého Romana. Piesok na zemi neďaleko hradieb sčernel od krvi zomierajúcich, všade sa povalovali mŕtvolý, akoby tam napršali z oblohy. Trochu ďalej sa nad bojiskom vznášal biely dym z obrovských diel, nevhodne ľahký a pôvabný. A ešte ďalej, pod olovenou oblohou, kam až oko dovidelo, sa rozprestieral osmanský tábor a vo vlhkom morskom vánku sa trepotali zástavy, husté ako les.

Bospor na opačnej strane sa zase hemžil osmanskými vojnovými loďami, ako modré plátno posiate čiernymi železnými klinecami.

Helena zatvorila oči. *Toto je moje bojisko, toto je moja vojna.*

V mysli sa jej vynorili legendy z detstva, ktoré jej kedysi rozprával otec: V Európe, na druhej strane Bosporu, sa nachádzal kraj Proven-

ce a v ňom jedna dedina. Raz ju zahalil oblak, z ktorého vyšla armáda detí v žiarivom brnení, ozdobenom červeným krížom, vedená anjelom. Jeden dedinčan, Helenin predok, vypočul ich volanie a plával cez Stredozemné more, aby bojoval za Boha vo Svätej zemi. Z obyčajného vojaka sa postupne vypracoval až na templárskeho rytiera. Neskôr prišiel do Konštantínopola, kde stretol krásnu ženu, takisto svätú bojovníčku, zaľúbili sa a založili slávnú rodinu...

Neskôr, keď bola staršia, sa Helena dozvedela pravdu. Základný rámec príbehu zodpovedal skutočnosti. Jej predok sa naozaj pridral k detskej krížovej výprave – krátko po tom, ako sa dedinou prehnal mor, v nádeji, že si naplní brucho. Po dlhej plavbe ho však námorníci vysadili v Egypte a spolu s ďalšími desiatimi tisícmi detí predali do otroctva. Po mnohých rokoch nevoľníctva ušiel a zabľúdl do Konštantínopola, kde naozaj spoznal ženu, ktorá kedysi bojovala vo svätej armáde. Ani ona však nemala šťastný osud. Byzantská ríša vtedy dúfala, že jej z Európy prídu na pomoc proti nevercom skúsení bojovníci, ale namiesto nich sa dočkala armády žien zoslabnutých od hladu a chudobných ako kostolné myši. Byzantský dvor ich odmietol vyzbrojiť a zo „svätých bojovníčok“ sa stali prostitútky.

Vyššie sto rokov sa Helenina „slávna“ rodina pretĺkala životom, ako vedela, a jej otec bol chudobnejší než ktorákolvek generácia pred ním. Hladná Helena sa napokon dala na remeslo svojej pramatky, no keď sa o tom dozvedel jej otec, zbil ju a vyhlásil, že ju zabije, ak v tom bude pokračovať... ibaže by si vodila zákazníkov domov, aby s nimi mohol dohodnúť lepšiu cenu, a zarobené peniaze by pre ňu „opatroval“.

Helena teda odišla z domova a začala sa o seba starať sama. Navštívila Jeruzalem, Trabzon a dokonca aj Benátky. Už netrpela hladom a krásne sa obliekala. Vedela však, že je ako steblo trávy rastúce z blata vedľa cesty, že okoloidúci si nevšímajú, či šliapu po blate alebo po nej.

A potom sa jej prihodil zázrak.

Janu z Arku, ďalšiu ženu, ktorá zažila Božie vnuknutie, nepovažovala za svoj vzor. Veď čo dostala Panna Orléanska od Boha? Iba obyčajný meč. Helene však daroval niečo, čo z nej urobilo najsvätejšiu ženu hneď po Panne Márii.

„Pozri, tamto je tábor *el-Fātiḥa*, Dobývateľa.“ Frantzes ukázal opačným smerom, než sa nachádzala Brána svätého Romana.

Helena naň pozrela a prikývla.

Frantzes jej podal ďalšie vrece z ovčej kože. „Nájdeš v ňom tri portréty, na ktorých je zachytený z rozličných uhlov a v rozličnom oblečení. Priložil som k nim aj nôž – budeš ho potrebovať. Tentoraz chceme celú hlavu, nielen mozog. Najlepšie urobíš, keď počkáš na príchod noci, lebo cez deň nebude vo svojom stane.“

Helena si vzala vrece. „Dúfam, že si pamätáte moje varovanie.“

„Isteže.“

Nechodte za mnou. Nezisťujte, kam mám namierené, inak kúzlo navždy stratí svoju moc.

Špión, ktorý ju predtým sledoval prezlečený za mnícha, Frantzesu neskôr informoval, že Helena bola veľmi ostrážitá: obracala sa, kľučkovala a niekoľko ráz sa vrátila, kým neprišla do štvrte Blachernae, ktorá trpela pod paľbou tureckých diel viac než ostatné.

Špión videl Helenu, ako vstupuje do zrúcanín minaretu, ktorý bol kedysi súčasťou mešity. Keď Konštantín vydal rozkaz zničiť všetky mešity v meste, tento minaret nechali vojaci stáť, lebo počas poslednej morovej epidémie sa doň uchýlilo niekoľko nakazených, a tak sa k nemu nikto nechcel priblížiť. Po začiatku obliehania zablúdená delová guľa odstrelila hornú polovicu minaretu.

Špión poslúchol Frantzesovo varovanie a Helenu doň nenasledoval, ale vyspovedal dvoch vojakov, ktorí do minaretu kedysi vstúpili – predtým, ako ho poškodila turecká delová guľa. Muži mu prezradili, že si chceli na vrchole zriadiť rozhľadňu, no napokon si to rozmysleli, lebo zistili, že minaret nie je dosť vysoký. Takisto ho informovali, že vnútri nič nie je – okrem niekoľkých hnijúcich mŕtvol, z ktorých zostali prakticky už len kostry.

Tentoraz Frantzes za Helenou nikoho neposlal. Sledoval ju, ako sa prepletá medzi vojakmi na hradbách. Jej jasný plášť žiaril medzi ich brnením, pokrytým špinou a krvou, ako vzácny drahokam, ale vyčerpaní vojaci si ju nevšímali. Helena zišla z hradieb a bez zjavného úsilia zbaviť sa prípadných prenasledovateľov zamierila do štvrte Blachernae.

Vzápätí na mesto padol súmrak.

✱

Konštantín XI. cival na schnúcu kaluž na zemi, symbol jeho zomierajúcich nádejí.

Nechalo ju tu po sebe asi desať jeho špiónov. Minulý pondelok, v osmanských uniformách a turbanoch, na maličknej plachtnici prenikli cez blokádu, aby privítali európsku flotilu, ktorá mala priplávať na obranu Konštantínopola. Na druhej strane ich však čakalo len prázdne Egejské more. Sklamaní špióni teda splnili svoju povinnosť a zamierili cez blokádu späť, aby zničujúcu správu oznámili cisárovi.

Konštantín konečne pochopil, že sľubovaná pomoc z Európy bola iba ilúzia. Po stáročiach, keď sväté mesto odolávalo útokom mohamedánov, sa kresťanskí králi cynicky rozhodli prenechať Konštantínopol nevercom.

Vtom k cisárovi doľahli úzkostlivé výkriky zvonku. Vzápätí za ním pribehol strážca a oznámil mu, že nastalo zatmenie mesiaca – strašné znamenie. Odnepamäti sa tradovalo, že Konštantínopol nepadne, kým bude na oblohe svietiť mesiac.

Cisár cez úzke okno sledoval, ako mesiac mizne v tieni, akoby sa ukladal do hrobu na oblohe. Z neznámeho dôvodu sa ho zmocnilo presvedčenie, že Helena sa už nevráti a on hlavu svojho nepriateľa neuvidí.

Prešiel deň a potom aj noc, ale o Helene stále neprichádzali nijaké správy.

*

Frantzes a jeho muži zastali pred minaretom vo štvrti Blachernae a zosadli z koní.

Nemohli uveriť vlastným očiam.

V studenom bielom svetle nového mesiaca vyzeral minaret nepoškodený a jeho ostrý hrot prebodával hviezdnu oblohu.

Špión prisahal, že keď tu bol naposledy, horná polovica minaretu stále chýbala. Niekoľko ďalších dôstojníkov a vojakov, ktorí tú štvrt' poznali, jeho svedectvo potvrdilo.

Frantzes však ďalej upieral na špióna mrazivý, zúrivy pohľad. Bez ohľadu na to, koľko svedkov potvrdilo jeho slová, bezpochyby klamal: nepoškodený minaret to jasne dokazoval. Frantzes však teraz nemal čas na to, aby mu vymeral trest. Až mesto padne, trestu Dobývateľa neujde nikto.

Vojak stojaci vedľa ministra si všimol jeho výraz a rozhodol sa radšej mlčať. Vedel, že hornú polovicu minaretu v skutočnosti nezničila delová guľa. To, že chýba, si všimol raz ráno pred dvomi týždňami,

po noci, keď bola štvrt' ušetrená zvyčajného bombardovania. Dobre si spomínal, že zem okolo minaretu nepokrývali nijaké trosky. Dvaja vojaci, ktorí boli v to ráno na pochôdzke s ním, medzitým padli v boji a on preto radšej mlčal, lebo by mu aj tak nikto neuveril.

Frantzes so svojimi mužmi vstúpil do minaretu, kde sa váľali mŕtvolly obetí moru, obžraté divými psami. Nikoho živého tam však nenašli.

Až keď vyšli na poschodie, pod oknom zbadali schúlenú Helenu. Zdalo sa im, že spí, no jej prižmúrené oči odrážali svetlo fakiel. Obľechenie mala roztrhané a špinavé, vlasy strapaté a na tvári niekoľko krvavých škrabancov, ktoré si zrejme urobila sama.

Frantzes sa rozhladol okolo seba. Stál na vrchole minaretu, v prázdnej komore v tvare kužeľa. Všimol si, že všetko pokrýva hrubá vrstva prachu, v ktorom sú stopy chodidiel, akoby sem Helena, rovnako ako oni, prišla len nedávno.

Helena sa konečne prebrala, rukami sa zaprela o stenu a pozviechala sa na nohy. Mesačné svetlo, prenikajúce dnu cez okno, zmenilo strapaté vlasy okolo jej tváre na striebornú svätožiaru. Rozšírenými očami sa obzerala po komore a so zjavnou námahou sa rozpamätávala, kde je. Potom však zase zatvorila oči, akoby sa chcela vrátiť do príjemného sna.

„Čo tu robíš?!“ okríkol ju Frantzes.

„Ja... už tam nemôžem ísť.“

„Kam?“

Stále so zatvorenými očami, akoby vychutnávala spomienku, ako dieťa odmietajúce sa vzdať obľúbenej hračky, odvetila: „Je tam toľko miesta a tak príjemne...“ Konečne otvorila oči a vystrašene sa rozhládla okolo seba. „Ale tu si pripadám ako v truhle, v minarete aj vonku. Musím sa tam vrátiť!“

„A čo tvoja úloha?“

„Počkajte!“ Helena sa prežehnala. „Počkajte chvíľu!“

Frantzes ukázal na výjav, odohrávajúci sa za oknom. „Na čakanie je neskoro.“

Vtom k nim doľahol nezrozumiteľný hluk. Až keď sa započúvali, podarilo sa im rozoznať dva jeho zdroje.

Jeden sa nachádzal za hradbami mesta. Mehmed II. sa rozhodol, že konečný útok na Konštantínopol spustí nasledujúci deň. V tejto chvíli mladý sultán prechádzal na koni cez osmanský tábor a uisťoval

svojich mužov, že mu ide len o samo mesto. Len čo Konštantínopol padne, jeho poklady a ženy si budú môcť rozobrať, pričom na rabovanie budú mať celé tri dni. Všetci sultánov sľub privítali jasotom, ktorý sprevádzalo trúbenie na trúbky a bubnovanie na bubny. Radostné výkriky Osmanov, miešajúce sa s dymom a iskrami stúpajúcimi z táborových ohňov, zaplavili Konštantínopol ako príliv sľubujúci nepriateľovi skorú smrť.

Naproti tomu hluk, ktorý sa ozýval z mesta, znel tlmene a trúchli-vo. Jeho obyvatelia vychádzali do ulíc a zhromažďovali sa pred Chrámom Božej múdrosti, aby sa zúčastnili na poslednej omši. Takýto výjav sa ľuďom ešte nikdy nenaskytol a už nikdy znovu nenaskytnie: sprevádzaní žalospevmi, byzantský cisár, patriarcha Konštantínopola, ortodoxní kresťania z východu a talianski katolíci, vojaci v brnení, obchodníci a námorníci z Benátok a Janova aj zástupy bežných občanov – všetci spolu predstúpili pred Boha, aby sa pripravili na poslednú bitku svojho života.

Frantzes vedel, že jeho plán zlyhal. Helena bola zrejme iba šikovná podvodníčka a nemala nijakú zázračnú moc. Tomu by bol najradšej. Lenže musel vziať do úvahy aj druhú, desivejšiu možnosť – že Helena je skutočná čarodejnice a spriahla sa s Mehmedom II., ktorý ju povieril novou úlohou.

Napokon, čo jej mohla ponúknuť Byzantská ríša, balansujúca na okraji priepasti? Cisárov sľub, že z nej urobí svätú, nepôsobil veľmi presvedčivo: Konštantínopol ani Rím by takú pobehticu a na dôvažok čarodejnicu za svätú určite nikdy nevyhlásili. Frantzes považoval za pravdepodobnejšie, že Helena sa vráti do mesta a vezme si na mušku dva nové ciele: Konštantína XI. a jeho maličkosť.

Vari nie je Orban, ten maďarský inžinier, preňho dostatočným varovaním? Aj on kedysi prišiel za Konštantínom XI. s návrhmi obrovských diel, no cisár nemal peniaze ani na jeho výplatu, nieto na vývoj takých desivých zbraní. A tak sa Orban obrátil na Mehmeda II. a každodenné bombardovanie je teraz trvalou pripomienkou jeho zrady.

Frantzes vrhol významný pohľad na špióna, ktorý hneď vytasil meč a bodol ním Helenu do hrude. Ostrá čepeľ prešla jej telom a uviazla v praskline v stene za ňou. Špión sa ho snažil vytiahnuť, ale meč sa ani nepohol. Helena položila ruky na jeho rukoväť a špión zbraň pustil, lebo sa jej bál dotknúť.

Frantzes so svojimi mužmi odišiel.

Helena počas svojej popravy nevydala ani hláska. Pomaly spustila hlavu a strieborná svätožiara, ktorá sa jej odrážala od vlasov, postupne zhasla. Cez kruh mesačného svetla, ktoré dopadlo na podlahu tmavého minaretu, sa plazil prameň krvi ako štíhly, čierny had.

Hluk v meste aj za jeho hradbami stíchol a zavládlo ticho pred búrkou. Východorímska ríša privítala svoj posledný úsvit na Zemi, na križovatke Európy a Ázie, pevniny a mora.

Čarodejnica na vrchole minaretu zomrela, pribodnutá k stene. Možno bola jedinou skutočnou čarodejnicou v celých dejinách ľudstva.

Pre ňu však, bohužiaľ, koniec toho krátkeho veku kúzel prišiel o desať hodín skôr.

Vek zázrakov sa začal o štvrtej popoludní 3. mája 1453, keď sa vysokodimenzionálny segment prvý raz stretol so Zemou, a skončil sa o deviatej večer 28. mája 1453, keď ju segment definitívne opustil. Po dvadsiatich piatich dňoch a piatich hodinách sa svet vrátil do normálnych koľají.

A večer 29. mája Konštantínopol napokon padol.

Keď sa krvavá masakra po dlhom dni chýlila k nevyhnutnému koncu, Konštantín XI. vyšiel v ústrety osmanským hordám a zakričal: „Mesto padlo, ale ja ešte žijem.“ Strhol si cisárske rúcho, vytiahol meč z pošvy a vrhol sa na nepriateľov. Jeho strieborné brnenie sa chvíľu ligotalo ako kus hliníkovej fólie, hodený do vane naplnenej tmavočervenou kyselinou sírovou, a potom zmizlo.

Historický význam pádu Konštantínopola si ľudia naplno uvedomili až o mnoho rokov neskôr. Dovtedy ho väčšinou vnímali iba ako definitívny koniec Rímskej ríše. Byzancia bola ako tisícročná brázda vyrytá kolesami starovekého Ríma, a hoci aj ona zažila slávne chvíle, napokon sa vyparila ako kaluž na horúcom slnku. Starí Rimania si kedysi pískali vo svojich nádherných kúpeľoch a mysleli si, že ich ríša, rovnako ako žulové bazény, v ktorých sa vznášali, pretrvá naveky.

Lenže nijaká zábava netrvá večne. Všetko sa raz skončí. Všetko.